

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК, 8. АВГУСТА 1902.

ГОД. XXVII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 23

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издади за време бављења новорашне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. а на страну 1. кр. 20 п. месечно. —

ШЕСТА ЗАПОВЕСТ.

Драма у 4 чина.

Написао Лукијан Тривунов Бранковић.

Особе:

Мата Гигић, трговац и поседник пилане.
Анка, његова жена.
Мирко, њихов син, трговац.
Вера, њихова кћи.
Милица, Матине сестре кћи.
Архиђакон Митрофан, њезин брат.
Сима Станковић, сељак.
Станко, шумар, његов син.
Прока Смедеревац, лугар.
Др. Рајко Ненадовић, адвокат.
Зорка Искрићева, учитељица.
Протопоп Ђорђе Јеврић, парох.

Јулка, његова попадија.
Милош Звекић, шеф полиције.
Смиља, његова жена.
Десанка Ђубићева, шваља.
Мали Ђубомир, њезино дете.
Стеван Ђорђевић, судац.
Др. Миливој Бранић, адвокат.
Др. Радивој Јоцић, лечник.
Марко Брић, тамничар.
Вељко, } слуге у кући Гигића.
Бранко, }
Жандар.

Сватови, гости, свирац, судци, жандари.

Збива се: I. и II. чин у кући Мате Гигића; — III. чин делом у истој кући, делом у шуми; — IV. чин у тамници. — Доба: Наше време.

Између I. и II. чина размак од 4 недеље, између II. и III. чина размак од 2 године, између III. и IV. чина размак од 6 месеца.

(Свака права придржава писац себи.)

I. ЧИН.

(Укусно намештена соба у кући Мате Гигића. — У западњем великом двокрилном врату, десно и лево исто тако. — Када се завеса дигне, на левој страни окко стола седе: Вера, Милица и Зорка, забављене женским ручним радом).

Појава 1.

Вера, Милица и Зорка.

Зорка. Шта је теби, Вера? Ти си ми дала нешто и одвише снуђена.

Вера. (Уздахне). Није ми ништа! Ми-

лице! Молим те буди тако добра, па изађи и реци куварици, да пази да не прекипи млеко.

Милица. Хоћу! (Устаје. — За себе.) Разумем! (Оде на лева врата.)

Вера. Шта ми је? Данас је пре подне био овде Ненадовић.

Зорка. Па?

Вера. Изјавио ми своју љубав.

Зорка. А ти?

Вера. Ја? Ја сам га просто одбила!

Зорка. Одбила! ? Њега, Ненадовића, ти одбила? ! Но, јеси л' чула!

Вера. Одбила, да!

Зорка. То је било од тебе и сувишне промишљено. Та не заборави, да је Ненадовић богат, леп, па —

Вера. Мени не! Мени се не допада!

Зорка. То је и жеља твог доброг оца.

Вера. Али моја не!

Зорка. Него?

Вера. Да пођем за онога, кога волим.

Зорка. А то је? (Устаје.)

Вера (Нежно). Зорка! Па ти знаш! (Устаје.)

Зорка. Ја знам? У вашу кућу долазе више њих.

Вера. Реци: долазили су. Сада долазе само двојица: Ненадовић и Станко!

Зорка (За себе.) Дакле ипак! (Гласно.) Ти дакле волиш Станка?

Вера. Да, Зорка, ја волим њега, ја га силно љубим!

Зорка. А твој отац?

Вера. Он га мрзи.

Зорка. (За себе.) Добро је! (Гласно). Твој отац има право!

Вера. Тако? Хвала ти!

Зорка. Не, не, без увреде! Твој отац има потпуно право.

Вера. А за што?

Зорка. За то, јер је Ненадовић адвокат.

Вера. Станко је шумар.

Зорка. Ненадовић је богат.

Вера. Станко је, истина, сиромах, али —

Зорка. Ненадовићев отац био је велики судац.

Вера. Па зар за то, што је Станков отац поштен ратар, мислиш и ти, Зорка, да ја треба већ једино тога ради да пођем за Ненадовића, а не за Станка? ! Моја Зоро! Кад срце чисто, искрено љуби, не тражи оно родословља свога драгана. Или да човек пита прво, ко су му родитељи? — На што? Ко су родитељи, споредна је ствар, главно је ко је он! Зар нема у животу довољно примера, да је дете неука сељака, сиромашна амалина својим даром, умом, својим племенитим срцем, дошло до врхунца друштвенег положаја? Не не, Зоро! Ти ни сама не мислиш тако, како говориш! Не, не, немаш право, Зоро!

Зорка. Али, допусти ми, твој отац?

Вера. Попустиће. Ја знам свога добrog оца, он ме неизмерно воли, па кад му разложим, да ја без Станка не могу живети, он ће попустити и ја ћу се удати за свога Станка. Опрости, Зорка, на часак, само да рекнем Милици, да нам данас скучи чоколаду. (У поласку лево) Слободније, знаш, говоримо, кад она није овде. (Оде.)

Зорка. Лакше, лакше, моја Вера! Ниси ти сама то, која љуби Станка; ту је још и — Зорка (Неко закуца на врата. Зорка се тргне.) Слободно!

Појава 2.

Зорка и Станко.

(На средња врата улази Станко.)

Станко. Клањам се, госпођице!

Зорка. Клањам се, господине!

Станко. Зар тако сами?

Зорка. Вера је само на часак отишла у кухињу. Ако, господине, желите, да не будете ни за часак сами у мом друштву, то ћу одмах позвати Веру.

Станко. Молим, ја то нисам рекао, госпођице, ја —

Зорка. Ја баш желим да будемо за часак на само, и ево никад боље прилике од ове!

Станко. Молим лепо.

Зорка. Верујете ли, господине, у сугестију.

Станко. У сугестију верују редовно већином људи слабијих живаца, него ли што су у човека, као што сам ја, који борави већином под ведрим небом и у шуми. Смем ли знати за разлог, за што питате то, госпођице?

Зорка. Ја сам вам сугеровала, да данас дођете овамо и то баш у онај час, када ју се на само останем и то с тога, што имам с вами веома важна разговора.

Станко. Одиста? Веома важна разговора?

Зорка. За мене је веома важно, шта више, за мене је животно питање.

Станко. Молим, ако могу помоћи, ја стојим у свако доба на услуги.

Зорка. Једино ми ви можете помоћи.

Станко. Ја?

Зорка. Једино ви и нико више! Господине! Две су године дана, како смо у овом месту. Ми смо у један те исти дан дошли у ово место. Ви се не сећате, али ја се врло добро сећам, ми смо се и истим возом довезли. Две године

су од то доба, па ипак нема дана, да се тога часа не сећам! А за што? Човек се у животу најрадије сећа оних часова, који му беху најугоднији. Господине! Моји родитељи били су одвише строги са мном; ја — да кажем просто — не смедох мушкига ни погледати, камо ли с њим говорити. Ја никад у своме животу не знадох, шта је то управо љубав. Сад, сад знам, шта је то! Ја, господине, волим, сило волим! Две године сам била дosta јака, да скријем оно, што ми срце осећа, више не могу! Ја вас волим, господине, од оног часа, када вас видех први пут! Ја вас, једино вас љубим свим жаром прве љубави. Станко, ја тебе, једино тебе љубим. Станко, ја те молим, ја те, Станко, преклињем, прими моју чисту љубав!

Станко. Али, госпођице, шта је вама?

Зорка. Станко! Станко! — Ја те молим!

Станко. Мени је жао, госпођице! Ја ваше осећаје веома ценим, али — ја — госпођице, ја љубим —

Зорка. (Тргне се.) Другу?! Речите, да јесте!

Станко. Опростите, госпођице, јесте! Ја љубим — Вери.

Зорка. Доста! (Приђе му ближе.) Сувише вас љубим, за то велим: не дај Боже, да се по кајете! (Одлази до наслоча, узме свој шешир и меће га на главу.) (За себе.) Пре а после — осветићу ти се!

Станко. Зар одлазите, госпођице?

Зорка. Јесте!

Појава 3.

Прећашњи и Вера.

Вера. А, Стан — (тргне се) господине шумаре!

Станко. Клањам се, госпођице! (Прилази Вери, пружи јој свесрдно руку.)

Вера. Шта је с тобом, Зорка? Камо ћеш? (Прилази Зорци.)

Зорка. Сетила сам се, да морам ићи на пошту. Имам да предам неко журно писмо — касније ћу опет доћи! До виђења, (Пружи Вери руку).

Вера. Али доћи за цело!

Зорка. Зацело! (Станку) Клањам се!

Станко. Клањам се!

Вера. (Испрати Зорку до врата.) До виђења! — Станко!

Станко и Вера (грле се.)

Вера. Шта је Зори? За што оде тако нагло?

Станко. За што? Не знам, срце! Мени рече, — овај — да мора журно на пошту; има да преда неко писмо, које мора још данашњом поштом отићи.

Вера. Изгледа ми нешто срдита. Помислила сам, да је ти ниси штогод нехотице увредио.

Станко. Ја? Ни у чем! Кад ја дођох, она се већ спремала да иде.

Вера. Шта мислиш, ко је био овде?

Станко. Ко?

Вера. Господин адвокат Ненадовић.

Станко. Ненадовић? Шта је хтео?

Вера. Шта је хтео? Казаћу ти, ал' — молим те — немој одмах да се тако надуриш, да одмах планеш!

Станко. То значи, да ме већ напред опомињеш, да —

Вера. Да си напрасит — љубоморан!

Станко. Добро, не ћу да будем више; оно, оно, адвокат Ненадовић, тај сигурно нит' је напрасит, нити ће да буде љубоморан.

Вера. Али, Станко, за Бога! (Прилази му и загрли га.) Зар ти не љубиш твоју Вери?

Станко. Да те не љубим, не бих био овакав какав сам. Шта је хтео тај Ненадовић?

Вера. Ненадовић? Изјавио ми је своју љубав.

Станко. (Плане.) Шта! Шта рече?

Вера. Али, Станко! Та мени може пре свет ако хоће да изјави љубав, кад ја само Станка, свога слатког Станка љубим! Тебе — и никога на свету више!

Станко. Па шта си му ти рекла?

Вера. Ја сам му хладнокрвно рекла: Господине, поштедите ме!

Станко. И ништа више?

Вера. Зар му нисам дosta рекла?

Станко. Доста? Теби је то доста? Да ме љубиш, ти би рекла: Ја другог љубим, ја Станка љубим. Када ме искрено љубиш, за што то кријеш? За што не кријем ја?

Вера. Ја ни од кога не кријем, да те љубим. Причекај, данас ћеш доћи те ме испросити, — а после —

Станко. (Весело.) Вера! Зар смем?

Вера. Отац, до душе, није још са свим по-

пустно, али мати каже, само да дођеш, остало је њена и Миркова брига.

Станко. Вера! Моја слатка Вера! Моје све и сва овога света! Та ја те, Вера, љубим, ја те искрено, верно љубим!

Вера. А мучиш ме твојом љубомором.

Станко. То је само сада. Веруј ми, то је само за то, што стрепим вековечито у неизвесности, хоће ли мени синути сунце, хоће ли ми доћи онај сретни, пресретни тренутак, да тебе, Вера, сунце моје, својом, за навек својом могу назвати. Немој да ми то замериш. Та ја да те не љубим, не бих био љубоморан, а кад љубим — (загрли је и љуби; у том тренутку излази из леве собе Мирко).

Појава 4.

Пређашњи и Мирко.

Мирко. Лакше, лакше, море! Удавићеш ми сестру! Доста је.

Станко. Мирко! Немој да ми замериш, ја силено љубим Веру.

Мирко Да нисам уверен, да се ви обоје искрено љубите, не бих те ни трпио овде, ал' — је л' ти рекла Вера да дођеш данас да је испросиш?

Станко. А шта ће рећи —

Мирко Отац? То је наша ствар. Само ти сад лепо одмах кући, па овамо с бабом, а остало је све наша брига.

Станко. У напред, драги Мирко, хвала ти на твојој искреној братској љубави (Пружи му руку) Вера! До виђења (Пружи јој руку.)

Вера. Сретно! (Станко брзо оде.)

Мирко. Ти се сад, мила моја сејо, дотерај, да се свекру допаднеш.

Вера. Не ћу! Ја ћу њему и овако бити мила, то сам уверена.

Појава 5.

Пређашњи и Анка.

(Из леве собе излази Анка.)

Анка. Шта сте вас двоје стали ту па то рочете? (Мирку) Што не идеш у дућан?

Мирко. Овде био Станко.

Анка. Станко?

Мирко Да?

Вера. Мати! Ми му рекосмо да дође са својим оцем, да ме испроси.

Анка. Да те испроси! Све је то лепо и

красно, децо моја, али ми треба прво са оцем да говоримо; нисте му требали рећи да одмах данас дође.

Мирко. Што пре, то боље!

Анка Та знам, ал' ми ипак са оцем још сасвим на чисто.

Појава 6.

Пређашњи и Мата.

Мата. (На десна врата, срдито.) Наравно, ја овако стар да се мучим у дућану, да служим, а млади господин са његовом милостивом госпођом матером и госпођицом сестром засео овде па развезао разговор до миле воље! (Анци.) Ти би могла бити паметнија па помислити, да је данас вашар, да је данас више послана у дућану!

Анка. Али, Мато!

Мата. Шта Мато! Нема ту Мато! Нисам ја ћорав. Све ја знам. Видео сам и оног сметењака, где изађе из наше капије. Овде је био, је ли? Добро — добро! Ја вам само толико велим: Од свега тога нема ништа. Јесте л' ме сви скупа сад разумели?

Анка. Али, Мато!

Мата Шта Мато?! Ја кажем да не ћу, па мир!

Вера. Али, отац . . .

Мата. Шта је? Ни речи више!

Анка Ма, човече, ја тебе не разумем.

Мата. Не разумеш ме? Ја мислим, да доста јасно говорим.

Анка. А за што не ћеш?

Мата. За то, што не ћу. Станко се не ће назвати мојим зетом, па то ти је! Старинска веза везује ме за кућу Ненадовића. Др. Рајко је данас адвокат, човек је на своме месту, члан угледне породице, имућан, поштен — па —

Мирко. Па — ипак немаш право!

Мата. Не?! Е, молим те?!

Мирко. Немам право, да! Веруј ми, оче, немаш право!

Мата. Е, па лепо! Ја сам радозиао, да чујем, за што ја да немам право?! За то, ваљда, што се моја госпођица ћерка благоизволела заљубити у тог вашег Станка а не воли Рајка?

Мирко. Да, оче, за то! Истина је, оче,

Рајку приговора нема, човек је на своме месту, али нема приговора ни Станку.

Мата. Отац му је и даор!

Мирко. Зар је и то запрека, да се твојим зетом назове?! Дајте за то, што му је отац поштен ратар, да он буде искључен из сваке друге куће и да буде осуђен да узме девојку једино из куће ратарске? Не, не, оче, немаш право! Наша Вера љуби једино Станка. Па зар да она пође за човека, кога не љуби? Зар то не би био грех, да девојка веже цео живот свој за човека, кога не љуби? Та помисли само: судбина доведе човека недужна у сусрет девојци; он је заволи, он је свом силом душе своје љуби — а она — полази за њега, без воље, једино можда за то, што је имућан, што заузима леп положај, што ће моћи удобно живети. Да, удобно живети, али само дотле, док се сама природа не освети горко, јер брак склопљен без љубави, без те свете везе, такав брак је клица сваком злу на овом свету. Ту трпе обоје, и муж и жена. Па зар то није грех, да жена навуче у то зло човека, који њу љуби, ни крича ни дужна? Вера има потпуно право, што не ће да пође за Рајка, кад га не љуби. Како би теби било, оче, да се ја оженим, да узмем девојку, коју сило љубим, па да дођем до тог уверења, да је за мене пошила, а није ме љубила, једино — рецимо што сам твој син, члан твоје породице? Како би теби било, оче, да се моја жена назове мојом, а да љуби другога! А како би тек мени било, оче?

Мата. (Тихо.) Ослободи нас Боже тога!

Мирко. Или желиш ли, оче, да ти кћи цео век проводи у тузи, у нездовољству? Желиш ли, да греши?

Мата. Доста! Престани! Нека буде по нашем.

Вера. Оче! Добри мој оче! (Шрилази му брзо и љуби га у руку.) Хвала ти!

Мата. Нека дође! А — (уздахне) буде ли у кући зла, нека не буде крив отац, што је био попустљив!

Вера. Оче мој! Не ће бити зла.

Мата. И не дај га Боже! — Добро! Нека дође Станко да свршимо! (Мирку.) Ти сада иди у дућан, да нису момци сами. (Мирко хоће да пође, неко закуца на врату.)

Појава 7.

(На средња врата улази Сима и Станко.)

Пређашњи, Сима и Станко.

Сима. Помоз' Бог, господар-Мато!

Мата. Бог вам помогао, газда-Симо!

Сима. Како сте ми? (Пружи руке Мати и Анци.)

Мата. Богу хвала! Како ви? Изволите сести!

Сима. Хвала! (Седају Сима, Мата и Анка.)

Како ви, госпо?

Анка. Хвала, газда-Симо, добро је!

Сима. Нека, само кад је добро. (Мати.) Знате л' господар-Мато, шта ја дођох?

Мата. Казаћете ми, газда-Симо!

Сима. Ја сам, то јест, ја и мој Станко дошли смо, господар-Мато, да — како да кажем да се — овај — спријатељимо.

Мата. Па, ако је од Бога одређено, биће!

Сима. Ја, на пример да рекнем, к'о отац, ја сам од своје стране, к'о што знате, господар-Мато, школовао своје дете па сада има лепу своју службу. Е, па — како да кажем — к'о сваки родитељ, рад бих био свога јединца и да оженим. Па баш, ето, рекох мом Станку: Синко, стар сам већ човек, па бих хтео, да још мојим очима видим тебе уdomљена; да знам, како и с ким те остављам на овоме свету! Јел' тако, господар-Мато?

Мата. Тако је, тако, газда-Симо. То је жеља сваког родитеља.

Сима. Е па онда питам ја мог Станка: Кажи баби, како ћемо и шта ћемо? Па вели мени деран: „Оче, ја волим Веру Гигићеву!“ Нек ти је сретно, сине! Не браним, рекох, девојка је — познајем је — лепа, поштена, добра и паметна, па ако она и њезини немају ништа против тога, нека вам је, децо, сретно! Е па сад, господар-Мато, како ви мислите?

Мата. Ако је Богом одређено, биће. Ја, газда-Симо, пристајем. Деца се, видим, воле, па кад се воле, нека се узму. Ја, драги пријатељу Симо, ја и моја Анка мучили смо се и трудили целог века за нашу дечицу. Живели смо и живећемо до смрти наше за њих, па ће Бог милостиви дати, да се труд наш наплати, да нам дечица сретна буду и после нас. На онај свет нико није понео ништа, до „скрштене беле руке и праведна дела своја“. Шта је, ту је, остаће после нас деци нашој. Ја, драги мој

пријатељу Симо и господине шумаре, не дајем за сада ништа, само моју Веру!

Станко. (Поклони се.) Молим! Ја и не тражим другог блага осим тога.

Мата. Лепо! (Вери) А-ти, кћери моја, шта ти велиш?

Вера. Оче! Ја молим! Ми молимо ваш благослов! (Станко и Вера прилазе родитељима, који их благосиљају; они им љубе руке).

Мата. Е, драги мој пријатељу! Изволите овамо (показује собу лево), да у здравље и срећу попијемо по коју.

Анка. Изволите, изволите! (Сви полазе у леву собу.)

Мирко. Станко! Молим те само на часак. (Сви оду осим Мирка и Станка.) Станко! Имам да те замолим нешто.

Станко. Говори, брате! С драге воље!

Мирко. Све што сам могао да израдим за вас двоје код бабе, учинио сам —

Станко. Хвала ти, до веза ти хвала! (Стиче му руку.)

Мирко. Учини сада и ти мени једну услугу.

Станко. Говори, драги, шта желиш, све ћу ти учинити, само ако могу.

Мирко. Станко брате, и ја љубим! Ја љубим девојку, за коју бих дао живот свој! Она мене исто тако истински љуби, али (уздане) отац мој не допушта да је узмем. Шомози ми, брате! Данас је отац у таквом расположењу, да не сумњам, да не ће попустити, заузмеш ли се својски за мене. Ја те молим, Станко, (пружи му руку) помози ми!

Станко. Буди уверен, ствар је твоја готова, јер ја ћу се заузети свом силом за тебе. Него реци ми, драги мој Мирко, ко је та?

Мирко. Зорка.

Станко. (Тргне се.) Зорка?

Мирко. Зорка Искрићева!

Станко. Зорка?

Мирко. Јесте, Зорка! Али — ти си изненаден — ти — (застаје, гледа га зачуђено.)

Станко. Мирко! Опрости ми, али —

Мирко. Шта?

Станко. Не иде! Не могу! Твој отац има право! Мирко, драги брате мој! Ја данас ступам у родбинску везу с тобом, па и да није тај случај, ја као твој искрен пријатељ, не бих могао мирном душом гледати и допустити, да тај корак учиниш. Ја сам ти, ево, сад у веома неугодну положају. Видим твоје осећаје, твоју истинску, силну љубав, али — мени би, драги брате, најмилије било, да се задовољиш тиме, кад ти кажем: та девојка није за тебе, та девојка није достојна твоје чисте, твоје искрене љубави.

Мирко. Станко! Шта рече?

Станко. Жао ми је, али морам, морам да ти поновим: Зорка није достојна твоје љубави...

Мирко. Мени то није довољно! Ја тражим, да ми све кажеш, а твоја је дужност, да то учиниш.

Станко. Нерадо чиним, али морам! Мирко брате! Данас, ево баш у тој соби овде, у часу, где бесмо на само остали, — та је Зорка изјавила мени своју љубав; она ме преклињала, да јој не одбијем љубав.

Мирко. Станко! То није могуће!

Станко. На жалост, драги, тако је!

Мирко. Не, не, Станко, то није истина! Ти се само шалиш! Реци, реци, да је то само шала! Она, та то би било. — Станко, шала је, је ли? Реци! Преклињем те реци, да —

Станко. (Прилази му ближе и меће му руку на раме.) Па зар није, брате, од мене поштено, зар ми не налаже дужност и љубав моја према теби и твојима, да ти искрено кажем праву истину, све, што се забило? Или би зар то поштено било од мене, да —

Мирко. Станко! Зар је забиља?

Станко. Жао ми је, што ти не могу о тој девојци ништа лепше и боље рећи.

Појава 8.

Прећашњи и Вера.

Вера. Шта је? Зар вас двојица још нисте довршили?

Мирко. (брзо и тихо Станку.) Ни речи ником! (Вери.) Јесмо! Ево нас! (Оду сви у леву собу.)

(Завеса пада.)

(Наставиће се.)

КАКО СЕ ВЕЛИКЕ УМЕТНИЦЕ ОБЛАЧЕ ЗА ПОЗОРНИЦУ.

(Наставак.)

Да богме, да јој је онда лакше и било утешати својим тоалетама, у време, кад је вештина ношње, вештина женске моде била још у повоју, кад је женска позоришна публика била још врло трезвена, кад још није знала за симфонију боја.

Око г. 1864. Волтерка је први пут за-дивила женску публику неком идејом дво-бојности.

Као грофица Орсина имала је тако звану „контушу“, тоалету из последњих дана рококо-стила. Над првеним дваном од кадиве спуштала се горња хаљина од отворена тешка свилена броката. Црна марама од чипака, везана као вео, силазила је дубоко преко беле пароје, на рукама су биле дугачке беле рукавице, а у руци црна перната лепеза. Тим је Волтерка начинила сензацију.

Волтерка је страшно много трошила на хаљине. За тоалете у „Федори“ отишло јој је пуних дванаест хиљада форината. Две хиљаде дала је само на чохе и свиле, које су биле исечене и исцепкане за неуспеле пробе. А Волтеркине тоалете зготвљаване су у бечком атељеру пред њом животом!

Како се одевала у старим јелинским улогама, у том је ниједна глумица није до-стигла. Као Хермијони, Федри, Сафи, Медеји није јој било равне.

Кад је Волтерка опазила, каква се чаролија излива из класичности антике, и кад је већ одређено знала, како јој ликови ваља да се одену: стојала је сахатима, да, чак данима пред огледalom, те проучавала и проучавала, како ваља да се удесе боре, придевала је неуморно, док није саставила савршену слику.

Њој је то одело особито лепо стојало, јер је њена појава била оличена статуа.

Лудвиг Спајдел вели за њу: „Грчко одело облачи Волтерка с таком виртуозношћу, да би човек могао помислити: рођена је у њему. Оно је њој одиста друга кожа, њено друго ја. Боре се повлаче час тишће, час бујније, свагда хармонично. Кад као Антигона обавије руке око Ислмине,

kad се на Бахову олтару подигне, да изгледа, као да се цео лик љушти са земље те лебди у вис: онда би човек чисто вољео, да се та слика окамени па да човек под њу запише: „Фидијин рад.“.“

III.

Елеонора Дузе.

Из Дузиничине суштине, из њене уметности разлива се најфинији парфем, дах појезије. На њој нема ничег, што је комедијашко.

Као год што изгледа да не игра, него као да пред нашим очима осећа, као да јесте оно, што има да прикаже: тако је њена тоалета срасла с њеном улогом. Човек је чисто уверен, да се та особа, коју она глуми, мора одевати тако и никако друкчије, и да то није само уметничина каприса, што се облачи тако. Да богме да Дузиница и игра само у неколико одабраних улога, које одговарају њеној индивидуалности, њену субјективном расположају, њеној рођеној унутрашњости.

Дузиничина тоалета није никад у обичном смислу „феш“, нити бизарна, нити каприцијозна, нити кокетна, као што то ни сама Дузиница није никад.

Дузиница има у вештини тоалете исти фини инстинкат, као у вештини мимског приказивања. Она зна — не, она осећа, да њеној нежној, финој појави, која је сушта чежња и туга, и колориту њена органа најбоље одговарају потушене боје, те се по томе одева у белину, пррину, у бело прно, у бело-златно.

Али никад није без цвећа, никад! Скоро свакда држи цвеће у руци. Обично има стручак цвећа с дугачким петељкама при-девен на груди. Цвећа има у вазама на камину, на конзолу, по столу, и то је цвеће фолија уз њену тоалету. Као „Федора“ има у другом чину стручак екзотична цвећа и лишћа, које хармонира са њеном дивотном тоалетом од прне кадиве са инскрустацијама прних чипака.

О врату не носи Дузиница никад ни колијера нити икаква адићара. Кад уз деколтовану хаљину метне што око врата, то је свагда само илузија од бела тила или газа, која је на потиљку завезана у лак шепут.

Не носи никад ни минђуша ни скупочених гравана. Али су јој прсти по данашњој моди пуни прстења са великим камичцима. На кажијпрсту носи велик тиркиз.

Своју фризуру мења Дузиница према моди. Пре је косу остраг плела у грчко клупче, а то је чинило облик главе јој класично лепим, а и млађим. Сад јој је коса по моди одостраг високо шчешљана, а преко ње је придевена предња коса, која је већ проседа. Лице јој онда изгледа млађе, а проседа јој коса чаробно контрастује са њеним свежим, меланхолично слатким органом и девичанским јој осмехом.

Ма да је Дузиница дете глумачке породице у трећој генерацији, шак показује у својим тоалетама укуса и нагиње оном, што је величанствено, а не оном, што дречи. Пре би човек рекао, да по њеним жилама тече крв каква грансењер-естетичара.

Величанственост у појави уме Дузиница да постигне пре свега својим — ограчима.

У ту сврху узима она облике ограчача

из најразличнијих епоха историје костима и то не само женске него и мушки ограчаче.

У првом чију „Федоре“ ограће над прну хаљину од кадиве праву кабаницу од тешке прне материје, историјски верно по слици кнегиње Орсињеве — око 1550. — дакле напред отворену, са врло широким подугачким рукавима.

И недорухо је у Дузинице веома гospодствено. У последњим чиновима Судерманова „Завичаја“ има као Магда хаљину ружичасте боје над сукњом од ивоар-чишака, о струку прекрштену и са стране дугметом закопчану; широке, алватне рукаве заклапају бриљантске аграфе.

Дузиница је у својој тоалети са свим субјективна.

Клеопатру приказује обично у јелинској ношњи, као ћерку Птоломејаца. Но покаткад је прикаже и у мисирској, и у римској, па чак и у византијској ношњи, а једаред је обукла столу. Најбоље јој доликује наборана римска туника од белога крепдешина, изаткана златом, са широким рукавима, око врата закопчана и у облику круга извезена. У њој уме тако дирљиво да искаже тужбалицу.

(Свршиће се.)

Л И С Т И Ј Е.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Темишвару.) Српска народна позоришна дружина дошла је из В. Бечкерека у Темишвар, где се бавила од 5. до 30. јуна о. г. За то време давала је осам представа, све у претплати, у варошком позоришту у граду, а осам у Фабрици у просторијама „Фабриксхофа“, и то шест у претплати, а две ван претплате. У градском позоришту давани су ови комади, а овим редом: У петак, 7. јуна: „Васантасена“. — У суботу: 8. јуна: „Нитуш“. — У недељу, 9. јуна: „Задужбина цара Лазара“. — У уторак, 11. јуна: „Фромон и Рислер“. — У среду, 12. јуна: „Врачара“. — У четвртак, 13. јуна: „Обичан човек“. — За тим: „Иво кнез од Семберије“.

— У суботу, 15. јуна: „Нарцис“. — У недељу, 16. јуна: „Бидо“. — На свима овим представама суделовала је војничка музика 29. пешачке пуковније. — У Темишвару у Фабрици, у просторијама „Фабриксхофа“, давани су ови комади, а овим редом: У уторак, 18. јуна: „Карлова тетка“. — У четвртак, 20. јуна: „Доктор Робин“. — За тим: „Лепа Галатеја“. — У недељу, 23. јуна: „Зец“. — У понедељник, 24. јуна: „Сеоска лола“. — У среду, 26. јуна: „Луда посла“. — У четвртак, 27. јуна: „Тако је морало бити“. — У петак, 28. јуна: „Циганин“. (Ван претплате). — У суботу, 29. јуна: „Милош Обилић“. — Осим тога појала је српска народна позоришна дружина у цркви у граду и у Фабрици. — Сви

немачки и мађарски листови, што излазе у Темишвару, писали су похвално о складним представама нашег позоришта у целини, и посебице хвалили су игру наших глумаца, који стоје, како рекоше, на висини глумачког задатка. Немачки листови овако су карактерисали представе нашег позоришта: „Das ganze Zusammenspiel des Ujvidéker serbischen Nationaltheaters zeigt eine sorgfältige, durch literarisches und dramatisches Feingefühl geführte Leitung. Die Costüme sind schön und zeitgemäß. Im Ganzen machen die in künstlerischer Beziehung gerundeten Aufführungen den Eindruck eines modernen Theaters, das aber auch die Traditionen der classischen Theaterepochen in Ehren hält.“

После завршених представа у Темишвару настоја је одмор од месец дана. Тај одмор употребили су неки од чланова да приреде представе, и то једни у Чакову, а други у Модошу и у Мехали. У Чаково су били отишли: Д. Ружић, Пера Добриновић са женом, Андра Лукић са женом, Михаило Марковић са женом и Д. Барјактаровић. У Чакову су приредили три чланови три представе. Први дан давана су ова три комада: „Гренгоар“, „Мила“ и „Шоља теја“, други дан давао се: „Женски рат“, а трећи дан: „Кир Јања“. — У Модошу и у Мехали приредили су по једну представу ови чланови: М. Динић са женом, Д. Спасић са женом, Ђ. Бакаловић, У. Јуришић, Л. Вујичићева, А. Стојановић и коровођа А. Освальд. Давали су „Ивана кнеза од Семберије“ и „Шољу теја“. Осим тога певала је Д. Спасићка са У. Јуришићем више песама.

ХРВАТСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Програм управе хрватског земаљског позоришта за сезону 1902—3) Управа хрватског земаљског позоришта издала је свој програм за сезону, 1902—3., која почиње 1. септембра о. г.

Пре свега спомиње се глумачко особље женско овим редом: Јелка Анићка, Даринка Бандобранска, Мила Димитријевићка, Марија Фребова, Павлина Грибића, Вера пл. Хржићева, Јозефина Кадулича пл. Рајзнерова, Хермина пл. Кнежевићева, Милица Михићићева, Ирма Полакова, Марија Ружичка-Строцијева, Антонија Савићка, Ема Суванова, Ђерка пл. Шра-

мова, Зденка Тершова, Нина Вавра, Христа Жупанчића. — За тим се наводи мушки глумачко особље овим редом: Јосиф Анић, Вацлав Антон, Јосиф Бах, Миливоје Барбарић, Стеван Барјактаровић, Игњат Борштник, Јурај Девић, Миша Димитријевић, Андрија Фијан, Драгутин Фрајденрајх, Андрија Герашић, Арионт Грунд, Фрањо Јурчић, Мирко Кандучар, Фрања Кирин, Михаило Марковић, Ђуро Прејац, Боривој Рашковић, Иван Репчевић, Гавра Савић, Фрања Стилетић, Јосиф Штефанец, Јосиф Топлак, Жига Варјачић, Векослав Велић, Милош Жагор. — Женски збор: Леополдина Ебертова, Марија Франкова, Фанка Хајманова, Терезија пл. Омчикус, Слава Патекова, Адела Пракишова, Анка Репутинова, Јосифа Трбуховићева.

— Мушки збор: Фрања Бастел, Мирко Чипа, Ђуро Фукс, Фрањо Кирин, Паво Пожгаји, Корнел Шмид. — Оркестар: 20 чланова. — Капелник: Срећко Албини.

За тим се навађају новитети, и то: хрватски: Виктор Цар Емин: „Зимско сунце“. Слика из истарског живота у 4 чина. — 2. Стеван пл. Милетић: „Томислав, краљ Хрвата“. Историјска драма у 5 чинова. — 3. Иво Војновић: „Сутон“. Дубровачка трилогија. — 4. Анте Тресић-Павичић: „Finis reipublicae“. Историјска драма у 2 дела. — 5. Срђан Туцић: „Грех“. Драма у 3 чина. — 6. Иван Кернић: „Розалинда“. Лакрдија у 1 чину. — Три драме, за које су расписане награде. — Српски: Бранислав Ђ. Нушић: „Пучина“. Драма из београдског живота у 4 чина. — Руски: 1. Максим Горки: „Маловарашани“. Призори из куће Бесеменова у 4 чина. — 2. Антоније Чехов: „Ујак Вања“. Призори из сеоскога живота у 4 чина. — 3. Ј. В. Спажински: „Горки јади“. Драма у 5 чинова. — 4. Виктор Крилов: „Враголанка“. Комедија у 3 чина. — 5. С. Којђенов: „Вањушинова деца“. Драма у 4 чина. — Пољски: Ј. Близињски: „Пан Дамазиј“. Награђена комедија у 4 чина. — 2. Јан Кисјељевски: „Карикатуре“. Сценске студије у 4 чина. — Чешки: 1. др. Љ. Шуберт: „Рафајелова љубав“, комедија у 3 чина. — 2. Јарослав Квапил: „Блудичка“. Драма у 4 чина. — 3. Јулије Зајер: „Радуз и Махулена“. Прича из словенске старожитности у три чина. — Енглески: 1. Виљем Шекспир: „Тројило и Кресида“.

Драма у 5 чинова из тројанскога рата. — 2. Jerome K. Jerome: „Miss Hobbs“. Шаљива игра у 4 чина. — 3. C. Haddon Chambers: „Тиранија суда“. Шаљива игра у 4 чина. — 4. Wilson Barrett: „У знаку крста.“ Историјска слика у 5 чинова из доба хришћанских прогона за цара Нерона, музика од Виљема Роза. — Француски: 1. Молијер: „Мизантроп“. Карактерна комедија у 5 чинова. — 2. Алфонс Доде: „Арлежанка“. Провансалска драма у 3 чина, а пет слика са симфонијом и зборовима од Г. Бизета. — 3. Мирже и Баријер: „Цигански живот“. Глума у 5 чинова. — 4. Алфред Капи: „Њена срећа“. Комедија у 4 чина. — 5. Алекс. Бисон и Бер де Тирик: „Историјски дворац“. Шаљива игра у 3 чина. — 6. Жорж Куртедин: „Озбиљни клијенат“. Трагична лакридија у 1 чину. — 7. А. Бисон: „Добродушни судија“. Лакридија у 3 чина. — 8. Жорж Клемансо: „Прекривена срећа“. Комедија у 1 чину. — 9. Хенекен и Дивал: „Домишљати Анатол“. Лакридија у 3 чина. — Немачки: 1. Херм. Судерман: „Да живи живот“. Драма у 4 чина. — 2. Артур Шницлер: „Литература“. Шаљива игра у 1 чину. — 3. Крен и Линдау: „Сирота девојка“. Шала с музиком у 6 слика, од Леополда Куна. — Грчки: Есхил: „Орестеја“, („Агамемнон“, „Жртва на грому“, „Евмениде“), с музиком Макса Шилинкса. — 2. Лукијан Самосатски: „Сатире“ (у једном чину): „Прелаз преко Стиksа“, „Петао и Тимон човекољубац“. — Шведски: 1. Хенрик Ибсен: „Јунаци с Хелголанда“. Драма у 4 чина. — 2. Ђернстијерне Ђерсон: „Над нашу снагу“. Драма у 2 дела. — 3. Август Стриндберг: „Веровник“. Трагикомедија у 1 чину. — Холандски: Херман Хајерманс: „Нада“. Рибарска драма у 4 чина. — Талијански: 1. Марко Прага: „Честите девојке“ (Le vergini), глума у 4 чина. — Шпански: 1. Калдерон: „Змија у процепу“ (Hombre pobre todo estrazaz), шаљива игра у 3 чина. — 2. Хосе Ечегарај: „Несмиљени критичар“. Шала у 3 чина.

За недељне представе и за представе после подне одређени су ови комади: Виктор Иго: „Риј Блас“; Дима старији: „Катарина Хауардова“; Зола: „Тољага“; „Скриб: „Јелва, руска сиротица“; Моро, Сироден и Делакур:

„Лионски улак“; Д. Енери и Кормон: „Две сиротице“; Сежур: „Ускочки вођа“; Дима и Гајарде: „Нелска кула“; Рајмунд: „Распикунка“; Лауфс-Јакоби: „Неверни Тома“; X. Полтон: „Нијоба“; Нестрој: „Месечњаци“. Представе после подне с обаљеним ценама почињу почетком октобра, а даваће се сваке недеље и свецем све до понедеоника велике недеље.

Претплата почиње 1. септембра о. г. Даља ће се 132 представе у претплати, и то 66 на пар, а 66 на непар. Претплата се унапред плаћа у три оброка, и то 1. септембра, 1. јануара и 1. марта.

Од 16. априла до 1. јуна настаје оперска стађона, за коју се посебице отвара претплата, која ће мање изнети за оне, који се претплате на драмске представе.

(Гостовање Јелене Весићеве у Загребу.) „Србобран“ јавља, да ће „у хрватском народном позоришту гостовати на ангажман гђца Јелена Весићева, бивша чланица српске народне позоришне дружине новосадске. Она ће гостовати као леди Милфордова у Шилеровом комаду „Сплетка и љубав“ и у „Оковима“, од руског кнеза и глумца Сумбатова-Јужина, који је лане гостовао у Београду. Ако буде ангажована, госпођица Весићева ће играти већином сентименталне љубавнице. Она је, како кажу, красна позоришна појава“.

СИТНИЦЕ.

(Уредничка коза.) Амерички лист „Bowerswill Clarion“ донео је недавно на челу једном броју свом ову објаву: „Молимо наше читаоце да извине, што се задоцнила експедиција овога броја. Лист је већ био штампан, кад ал' коза из суседства, употребивши један тренутак наше не пажње, уђе у нашу штампарију и онде обрсти цело издање. У брзини смо онда морали штампати друго издање.

(Најдужа железничка пруга без кривудања) јесте у Јужној Америци, а то је пруга, што води од Буенос-Ајреса до подножја Анда. Та се пруга састоји из различних са свим правих линија, од којих је најзначнија дугачка 211 енглеских миља, а никада не кривуда.

ИЗДАЈЕ УПРАВА СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.